

Aliance pro energetickou
soběstačnost
martin.sedlak@alies.cz
www.alies.cz

Calla - Sdružení pro záchranu
prostředí
edvard.sequens@calla.cz
www.calla.cz

Hnutí DUHA
karel.polanecky@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Global 2000 (Rakousko)
reinhard.uhrig@global2000.a
www.global2000.at

Friends of the Earth Europe
(Brusel)
patricia.lorenz@foeeurope.org
www.foeeurope.org

Občanská iniciativa pro ochranu
životního prostředí
oizp@oizp.cz
www.oizp.cz

Jihočeské matky
jihoceske.matky@ecn.cz
www.jihocekmatky.cz

Vážený pan
Bohuslav Sobotka,
předseda vlády
Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1

Praha, 25. května 2015

Vážený pane předsedo vlády,

obracíme se na Vás prostřednictvím společné výzvy českých, rakouských a mezinárodních zástupců nevládních a ekologických organizací, které se dlouhodobě věnují tématu energetiky.

V tomto týdnu pod záštitou Vlády ČR proběhne v Praze Evropské jaderné fórum (ENEF). Setkání vrcholných představitelů vlád, Evropské komise a státních úřadů rámuje témata bezpečnosti dodávek, jaderné bezpečnosti či řešení problémů s odstavovanými reaktory.

Jménem nevládních organizací si vás dovoluujeme upozornit na další problematiku úzce související s agendou atomového průmyslu. V připojené společné výzvě stručně rozebíráme nejpálčivější oblasti jaderné energetiky: od ekonomických rizik přes stále nevyřešený problém jaderného odpadu po otázky jaderné bezpečnosti. Ke všem níže otevřeným otázkám si dovoluujeme doplnit také vám adresovanou výzvu, neboť některé oblasti - jako právě proces vyhledávání místa pro hlubinné úložiště dlouhodobě devaluje důvěru dotčených občanů ve stát a racionální řešení by přineslo transparentní přístup ze strany úřadů.

Vážíme si vašeho racionálního postoje, ve kterém se spolu s místopředsedou vlády a ministrem financí Andrejem Babišem stavíte kriticky k možnosti udělení dotací pro zvažované rozšíření jaderné elektrárny Temelín či Dukovany. Udržení této pozice může v budoucnu ochránit účty za elektřinu domácnostem i průmyslu před nerentabilní investicí do nových reaktorů.

Věříme, že budete otevřený také kritické diskuzi o souvislostech jaderné energetiky. Uvítáme, pokud bychom mohli s Vámi o této věci osobně diskutovat.

S úctou

Martin Sedlák, ředitel Aliance pro energetickou soběstačnost

Edvard Sequens, předseda Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA, v.r.

Reinhard Uhrig, vedoucí programu jaderná energie Global 2000, v.r.

Patricia Lorenz, expertka na oblast jaderné energetiky Friends of the Earth Europe, v.r.

Pavel Vlček, předseda Občanské iniciativy pro ochranu životního prostředí, v.r.

Monika Machová Wittingerová, předsedkyně Jihočeských matek, v.r.

Kontakt na mluvčí společného dopisu:

Martin Sedlák, Aliance pro energetickou soběstačnost, telefon 737 128 471, email martin.sedlak@alies.cz

Edvard Sequens, Calla, tel: 602 282 399, email: edvard.sequens@calla.cz

Společná výzva Aliance pro energetickou soběstačnost, Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, Hnutí DUHA, Global 2000, Friends of the Earth Europe, Občanské iniciativy pro ochranu prostředí a Jihočeských matek

Ekonomika jaderné energetiky

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) a Ministerstvo financí (MF) při ekonomických kalkulacích možných dopadů výstavby a provozu dalších jaderných reaktorů v návrhu Národního akčního plánu pro rozvoj jaderné energetiky v ČR podhodnotily náklady na výstavbu dalších jaderných reaktorů. Tento fakt může v budoucnu vést k chybnému politickému rozhodnutí na základě domnělé výhodnosti jaderné energetiky. Přitom dopad na spotřebitele elektrické energie nebo daňové poplatníky může být podstatně vyšší, než jaký ve svých scénářích předpokládají.

Obecné modelové předpoklady ministerstva průmyslu počítají s investicí na výstavbu nových bloků ve výši 4 500 EUR/kW. Pohled na aktuálně rozestavěné nebo uvažované jaderné projekty v zemích OECD ukazuje reálné náklady vyšší a navíc neustále rostoucí: Předpokládaná investice do dvou reaktorů EPR od AREVA v britském Hinkley Point dosahuje 6 500 EUR/kW, náklady na reaktory, které staví Westinghouse ve Vogtle v USA narostly již na bezmála 6 100 EUR/kW a investice do reaktorů v maďarském Paksu, které dodá Rosatom, mají být v přepočtu 5 200 EUR/kW.

Máme k dispozici vlastní propočty kritického vlivu možný garantovaných výkupních cen na cenu elektrické energie a lze se také opřít o výsledky nezávislé ekonomické analýzy od společnosti Candole Partners. Tyto prameny shodně ukazují, že projekt výstavby dalších jaderných reaktorů není výhodný pro spotřebitele: ti by totiž při zachování nízkých cen silové elektřiny museli v budoucnu připlácet na jadernou elektřinu z nových reaktorů formou garantované výkupní ceny po dobu 35let částkou přinejmenším 28 miliard korun ročně.

Doporučení:

Vláda by měla již dnes dát jasné a závazné stanovisko, ve kterém odmítne garantované výkupní ceny pro případné další jaderné reaktory. Za klíčové považujeme zpracování nezávislého posudku návrhu Národního akčního plánu pro rozvoj jaderné energetiky nejlépe se zapojením zahraničních expertů.

Bezpečnost stávajících jaderných elektráren

Provozované jaderné reaktory postupně stárnou a blíží se k době jejich původně plánované technologické životnosti. Zařízení primárního okruhu jsou během provozu vystavena radiaci nebo vysokému tepelnému namáhání a odráží se na nich takzvaný fenomén stárnutí. Ve světě můžeme sledovat problémy s parogenerátory i samotnými tlakovými nádobami reaktorů. Praktické zkušenosti s provozováním reaktorů ukazují, že průměrný věk životnosti jaderných elektráren je 24 let. Rostou také požadavky na úroveň jaderné bezpečnosti. Co stačilo před třiceti lety, již dnes nemůže obstát. Bezpečnost se ale otázce délky provozování reaktorů střetává s tlakem jejich vlastníků, kteří se snaží maximalizovat svůj profit provozem ekonomicky splacených zařízení.

Doporučení:

Žádáme vás o prosazování úplné implementace bezpečnostních opatření vyplývajících ze zátěžových testů jaderných elektráren. Opět však i v této otázce musí platit důraz na nezávislost a transparentnost. Provedení zátěžových testů jaderných elektráren v České

republiky bylo v tomto ohledu nevyhovující a navíc i jejich rozsah nezahrnoval některé z možných havarijních scénářů.

Pokud by se uvažovalo o prodloužení životnosti jaderných reaktorů přes projektovanou dobu provozu, tak pouze s podmínkou posouzení vlivu na životní prostředí (EIA). Revizi vlivu na životní prostředí považujeme za klíčovou především u jaderných elektráren, které byly spuštěny před 20 lety - například u nás jaderná elektrárna Dukovany - bez možnosti veřejnosti účastnit se procesu posouzení daných zařízení. U plánovaného prodloužení životnosti jaderné elektrárny Dukovan proto navrhuje přeshraniční EIA, ve který by česká a rakouská veřejnost získala možnost zapojit se do diskuse o dalším využití jaderné energetiky. Možnost veřejnosti vyjádřit se k otázkám vlivu starých jaderných reaktorů na životní prostředí odpovídá úmluvě Espoo o posuzování vlivu na životní prostředí. Součástí posudků by mělo být také vypracování alternativních variant a řešení otázek jaderné bezpečnosti.

Jaderná neodpovědnost

Ministerstvo průmyslu sice v návrhu Národního akčního plánu pro rozvoj jaderné energetiky připustilo nápravu příliš nízkého ručení provozovatele jaderných reaktorů (ČEZ) za škody při případné jaderné havárii, přesto však má zůstat v České republice zachována na velmi omezených devíti miliardách korun.

Přitom vyšší limit finanční odpovědnosti má řada dalších států EU - jde například o Švédsko, Španělsko, Belgie a Nizozemí. V Německu jsou záruky stanoveny až do výše 2,5 miliardy eur, tedy přes 60 miliard korun. Omezení odpovědnosti lze navíc chápat jako nepřímou státní podporu pro provozovatele jaderných reaktorů.

Fukušimská havárie opět jasně ukázala obrovský rozdíl mezi skutečnými náklady na jaderné škody a limity odpovědnosti za ně, které jsou stokrát nižší. Po Fukušimě jsou škody odhadovány na 4,3 bilionu korun, po Černobylu 4,6 bilionu korun, francouzský státní institut pro jadernou bezpečnost IRSN odhadl možnou škodu po havárii v jedné z tamních elektráren na 10,9 bilionu korun.

Doporučení:

ČEZ by měl nést plnou odpovědnost za škody, které případně způsobí. Navrhuje proto vypustit příslušnou klauzuli o omezené odpovědnosti z atomového zákona. Kompromisním řešením je pak navýšení limitů ručení provozovatelů jaderných reaktorů na úroveň nejaktuálnějších mezinárodních konvencí - přibližně 30 miliard korun nebo využít zákonnou úpravu inspirovanou německým systémem.

Evropská komise i jednotlivé země by se pak měly co nejdříve domluvit na sjednocující úpravě dnes roztržitých režimů úmluv (Pařížské a Vídeňské) o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody.

Doutnající problém jaderných odpadů

Česká republika a některé další země plánují rozvoj jaderné energetiky, aniž znají dlouhodobě uspokojivé řešení, jak naložit s vysoceradioaktivními odpady. Přitom na příkladu České republiky můžeme vidět silně kontroverzní proces hledání místa pro hlubinné úložiště, který je v ostrém rozporu s postoji obyvatel obcí, jejichž území se dotýká.

Česká národní koncepce nakládání s vyhořelým jaderným palivem a radioaktivními odpady byla přijata vládou již v roce 2002, a to navzdory negativnímu stanovisku ministerstva životního prostředí v procesu SEA. Členské státy pak mají podle směrnice rady č. 2011/70/EURATOM nejpozději v srpnu tohoto roku předložit Evropské komisi své vnitrostátní programy dokládající, jak budou řešit odpovědné a bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a dalšími radioaktivními odpady.

Doporučení

České republice hrozí, že v srpnu odešle Evropské komisi materiál, který vůbec neprošel veřejnou diskusí ani hodnocením SEA. Lze pak očekávat kritickou reakci ze strany obcí a veřejnosti dotčených procesem vyhledávání místa pro budoucí hlubinné úložiště. Vláda by se měla zasadit o důslednou celospolečenskou debatu, zda je hlubinné úložiště tím správným řešením a zda české zákony zohledňují dostatečně zájmy obyvatel, kterým navždy změní budoucnost.

Mezinárodní bezpečnost jaderné energetiky - půjčka EURATOM pro Ukrajinu

Neklidné vztahy mezi Ruskem a Ukrajinou bohužel otevírají také nový rozměr bezpečnosti jaderných zařízení v Evropě. Pouhých dvě stě kilometrů od válečné fronty mezi separatisty a ukrajinskou armádou se nachází více než tři tisíce vyhořelých palivových článků. Zařízení s vysoceradioaktivními materiály se tam může stát potenciální hrozbou při eskalaci konfliktu.

EURATOM schválil již v roce 2013 půjčku pro Ukrajinu (C (2013) 3496, 24. 6. 2013). Vlády evropských států by ve spolupráci s Evropskou komisí měly vyvinout dostatečný tlak, aby se tyto prostředky užily pouze na posílení bezpečnosti jaderných zařízení na Ukrajině. Signály, které však mají nevládní organizace přímo s odpovědnými osobami v ukrajinských jaderných zařízeních (návštěva Patricie Lorenz, FoEE v Záporožské jaderné elektrárně) naznačují, že chce ukrajinská strana využít prostředky především na prodloužení životnosti. Součástí diskuze s Ukrajinou by také měl být tlak na provedení posouzení vlivu jaderných zařízení na životní prostředí (dle úmluvy Espoo).

Doporučení:

Evropská komise by měla pozastavit půjčku EURATOM do doby vyjasnění jejího využití.